

Ce s-a ales din zicala care spune că Serbia și Marea Neagră sunt cei mai buni vecini ai României

Miruna Butnaru-Troncotă

- Articolul face parte dintr-o serie de analize despre politica externă și de securitate a României, publicate de Libertatea și semnate de experți în domeniu.
- Miruna Butnaru-Troncotă este expertă în politica Balcanilor de Vest.

De la începutul războiului din Ucraina, Balcanii de Vest au fost scena a numeroase conflicte, proteste de stradă și crize politice.

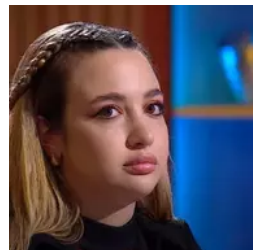
Federația Rusă a fost acuzată de tentative de destabilizare a regiunii, iar vechi conflicte nerezolvate, inclusiv [cel dintre Serbia și Kosovo](#) sau conflictul interetnic din Bosnia și Herțegovina, au atras atenția opiniei publice românești și europene.

Zilele trecute, Serbia a fost afectată [de proteste serioase](#) față de guvernul prorus, acuzat de corupție și tendințe autoritare. Iar recente evenimente violente în derulare din [Kosovo](#) îngrijorează pe toată lumea.

În acest context, procesul de aderare la Uniunea Europeană pare să fie un subiect mai degrabă marginal, fiind definit de o „oboseală a extinderii”, statele din Balcani nereușind să avanseze semnificativ.

România, o politică firavă

În aceea ce privește România, implicarea țării noastre în regiune a fost mai degrabă indirectă, chiar dacă s-a poziționat constant drept unul dintre statele care militează pentru accelerarea procesului de aderare în Balcani.

Recomandări

[Povestea emoționantă a lui Sheryhan Iorgovan, concurentă la „MasterChef”: „Am stat în Palestina, în Fâșia Gaza, până la 7 ani”](#)

Politica externă românească în Balcani, deși firavă, a fost în răspăr cu anumite țări membre ce și-au făcut aproape un titlu de glorie din a se opune extinderii UE în Balcani, adesea din motive de politică internă mascate drept argumente tehnice.

Cel mai recent exemplu vine din Bulgaria, care a luat locul Greciei în invocarea „vetoului” în Consiliul UE împotriva acordării statutului de țară candidată Macedoniei de Nord.

Este, așadar, util să ne uităm mai atent la aspirațiile României în Balcanii de Vest, atât în ceea ce privește relațiile bilaterale, cât și cele multilaterale.

România, țara care contribuie cu cele mai multe trupe la misiunea militară europeană de menținere a păcii în Bosnia

Dincolo de abordarea foarte generică a întregii regiuni în documentele și declarațiile diplomației de la București, politica externă românească față de regiune se vede cel mai vizibil în relațiile cu Serbia, unde există numeroase părgghii de manifestare a sprijinului direct la nivel politic, economic și social.

În schimb, prezența României în celelalte state este vizibilă mai degrabă indirect. Ea se realizează prin mai multe forumuri regionale: Consiliul de Cooperare Regională, Procesul de Cooperare Sud-Est Europeană sau Inițiativa de Cooperare Sud-Est Europeană (SECI).

Recomandări

[Șofer român de TIR, amendat cu 52.000 de euro în Germania, pentru că n-a dormit suficient și a condus 34 de ore fără oprire](#)

Ca punct slab, este de remarcat absența României din Procesul de la Berlin, o inițiativă interguvernamentală lansată de Germania în 2014 pentru dinamizarea proiectelor economice din regiune și pentru facilitarea integrării europene. Polonia este inclusă, noi lipsim.

Pe lângă aceste formate, România contribuie la misiunile de menținere a păcii sau a statului de drept din Kosovo, Macedonia de Nord, Albania și Bosnia și Herțegovina.

În cazul Bosniei este de remarcat că România este în prezent chiar țara ce contribuie cu cele mai multe trupe la misiunea militară europeană de menținere a păcii EUFOR-ALTHEA, căreia i s-a mai prelungit mandatul cu un an.

Dincolo de aceste acțiuni concrete, vizibile, există și lobby-ul românesc din culisele Consiliului European, care însă rămâne invizibil publicului obișnuit.

România a oferit, totodată, finanțare pentru proiecte de dezvoltare prin Agenția RoAID a Ministerului de Externe, dar acestea sunt mai degrabă simbolice și limitate.

Relația cu Serbia rămâne însă cea mai importantă dintre toate cele pe care România le are în Balcani. România nu împarte doar proximitatea geografică, ci are și legături istorice, de religie și cultură cu Serbia.

[Recomandări](#)

[Reacția lui Teo Trandafir când a aflat că fiica Ralucăi Moianu e însărcinată la 19 ani: „Raluca Moianu e bunică! Jesus Christ”](#)

Dincolo însă de fațada „prieteniei seculare” există teme sensibile și problematice între cele două state, care în contextul războiului din Ucraina pot deveni periculoase.

Marea Neagră e înarmată și deloc prietenoasă nouă

Discuțiile despre relațiile româno-sârbe sunt deseori definite de clișeu prezent în spațiul public românesc care spune că Serbia și Marea Neagră sunt cei mai buni vecini ai țării noastre. Ei bine, în lumina evenimentelor geopolitice din ultimul an, această zicală și-a cam pierdut fundamentul. Marea Neagră a devenit un teatru de război.

Această transformare a Mării Negre în unul dintre cele mai fierbinți puncte strategice ale momentului provoacă anxietăți de securitate în întreaga regiune.

Iar aceste temeri sunt amplificate de tendințele politice din țări precum Serbia, unde regimul politic devine din ce în ce mai autoritar, marcat de corupție la nivel înalt, cu accente antioccidentale și proruse.

Atitudinea Serbiei, caz unic în Balcani

Politica externă a Serbiei, care urmărește balansarea între Rusia și Occident (în special NATO), a suferit pe fondul războiului un anume dezechilibru, ducând parțial la o creștere a sprijinului pentru Rusia, sub masca ambivalenței diplomatice sau a neutralității militare.

Serbia rămâne singurul stat din Balcani care nu a aplicat sancțiuni economice Rusiei, în disonanță cu politica externă a UE pe acest subiect, chiar dacă la nivel declarativ a condamnat încălcarea suveranității teritoriale a Ucrainei.

Totodată, Belgradul a sprijinit deschis narațiunile destabilizatoare ale actorilor sârbi din nordul Kosovo (unde au apărut [acum conflictele](#)) și din Republica Srpska (din Bosnia și Herțegovina), zone extrem de instabile, cu riscuri de securitate crescute.

Forțele de ordine din Kosovo securizează accesul la o clădire municipală din Zvečan în timpul unui protest față de instalarea etnicilor albanezi în pozițiile de primari, 29 mai 2023. Foto: Hepta

Chestiunea românilor din Timoc

Această abordare de politică externă plasează Belgradul într-o zonă de ostilitate față de partenerii euroatlantici, ceea ce implică afectează relațiile cu România. Deși oficial relațiile sunt încă bune, abordarea prorusă a Serbiei contravine intereselor de securitate ale României.

Un alt măr al discordiei îl reprezintă comunitatea românească din Timoc. Românii de aici nu beneficiază de drepturile și libertățile recunoscute de statul sârb celor din Voivodina.

Diferențele de tratament dintre cele două regiuni în ceea ce privește folosirea limbii române în educație, în relațiile cu administrația și recunoașterea autonomiei religioase persistă și astăzi.

Regiunea Văii Timocului din Serbia, aflată la granița cu Bulgaria

Republica Serbia a construit „identitatea vlahă” a unor români

Minoritatea națională românească este împărțită artificial între români (în Banat, adică Voivodina) și vlahi, în sudul Dunării. Nu ajută nici faptul că statul sârb promovează o identitate vlahă distinctă de cea românească, astfel încât să nu le recunoască drepturile culturale.

Regiunea Voivodina din Serbia

Această scindare a comunității românești din Serbia a avut consecințe negative și asupra relațiilor diplomatice dintre cele două țări.

Anii 2011-2012 au fost definiți de vârful tensiunilor româno-sârbe pe tema vlahilor din Valea Timocului. În februarie 2012, România a refuzat, în primă fază a negocierilor, să dea undă verde Belgradului pentru acordarea statutului de țară candidată la UE, cerând garanții pentru un tratament corect al minorității vlahă din Serbia.

Cu toate acestea, comunitatea românească încă nu se bucură de toate drepturile de care ar trebui să beneficieze.

Mai puțină retorică, mai multă acțiune

Transformările aduse de războiul din Ucraina au plasat Balcanii de Vest, alături de Marea Neagră, pe agenda strategică a UE și NATO. Observăm acest lucru atât în [Busola strategică a UE](#) (martie 2022), cât și mai evident subliniat în [Conceptul strategic NATO](#) (iulie 2022).

Spre deosebire de alte state UE sau NATO, securitatea României depinde de ancorarea fermă și ireversibilă a Balcanilor de Vest pe calea europeană.

Faptul că Marea Neagră și Balcanii de Vest sunt menționate expres în Conceptul strategic al NATO și în Busola strategică a UE este o victorie majoră a Bucureștiului, considerând numeroasele eforturi făcute în această direcție.

Ambele documente strategice subliniază nevoia ca eforturile de întărire a securității și rezilienței, inclusiv în domeniul securității cibernetice și combaterii amenințărilor hibride, gestionarea migrației, combaterea terorismului și promovarea cooperării regionale, să fie axate în egală măsură pe statele din Balcani, cât și pe cele din zona Mării Negre.

La nivel de angajamente retorice și diplomatice, România stă, așadar, relativ bine. Dar în ceea ce privește acțiunile concrete și concertate de politică externă și strategie pe termen mediu și lung, este nevoie de mai mult.

România ar trebui să se concentreze pe patru axe de acțiune în Balcanii de Vest.

Întâlnirea de pe 1 iunie, de la Chișinău

În primul rând, trebuie să-și consolideze mai vizibil rolul de stat care sprijină extinderea UE în Balcanii de Vest.

În această direcție, România ar trebui să se folosească de noua platformă interguvernamentală a Comunității Politice Europene lansată de președintele Macron în mai 2022. Următoarea reuniune urmează să aibă loc la Chișinău, chiar astăzi, pe 1 iunie 2023.

România are, așadar, oportunitatea de a promova mai vizibil agenda Balcanilor de Vest.

Acesta este un moment prielnic afirmării unui model asumat de „leadership regional” credibil și vizibil pe fondul dinamicii regionale actuale. România ar putea astfel umple locul liber lăsat de alte state din sud-estul Europei în susținerea Balcanilor.

Pe de o parte, Bulgaria s-a decredibilizat în postura sa de supporter al regiunii în ultimii 2 ani prin vetoul său împotriva Macedoniei de Nord.

Pe de altă parte, Grupul de la Vișegrad e actualmente slăbit la nivel geopolitic și scindat din pricina războiului din Ucraina, în relație cu care Ungaria are poziții ambivalente față de Federația Rusă și fiind pusă în opoziție cu Polonia.

Astfel, acest summit ar trebui folosit ca o oportunitate pentru ca România să fie mai bine percepută ca un actor regional de încredere și un partener pentru Balcanii de Vest.

Atenție la chestiunea comunității românești din Serbia

În al doilea rând, România trebuie să acorde o atenție deosebită relațiilor diplomatice față de comunitatea românească din Serbia.

Anul 2024 va fi unul cu o intensitate electorală ridicată, cu patru runde de alegeri și este de așteptat ca partidele cu agendă naționalistă să folosească orice subiect cu potențial de nemulțumire.

Diplomația românească trebuie să se pregătească pentru a putea răspunde rapid în cazul în care subiectul românilor din Valea Timocului va ajunge pe agenda electorală, folosit de partidele naționaliste.

AUR deja s-a poziționat ca portavoce a agendei naționaliste și ca apărător al drepturilor românilor din Serbia. Așadar, pentru acest partid este foarte ușor și util să speculeze subiectul în campania electorală de anul viitor.

Acesta este un dosar vulnerabil care poate duce la deteriorarea relației cu Serbia, unde MAE nu a comunicat prea „echidistant” anterior.

Situația românilor din Valea Timocului este și o temă unde dezinformarea poate produce efecte distructive, după modelul recent al scandalului pe marginea minorității românești din Ucraina sau a așa-ziselor lucrări de pe Canalul Bâstroe.

Pentru a combate acest risc, statul român ar trebui să facă mult mai vizibile investițiile realizate în Serbia, să îmbunătățească relațiile cu autoritățile de la Belgrad pe tema românilor din toate zonele din Serbia, tocmai pentru a combate riscul utilizării acestui subiect pentru a diviza diaspora și a evita inflamarea artificială a unor teme în spațiul public cu scopul polarizării.

Cooperare culturală cu Serbia

În al treilea rând, România ar trebui să intensifice cooperarea culturală cu Serbia, în contextul favorabil creat de statutul de capitală culturală europeană a Timișoarei.

În acest context, cele două țări ar trebui să deschidă institute culturale și să faciliteze cooperarea culturală vizibilă, cu impact la nivel local. Interesul pentru deschiderea unor astfel de institute a fost deja exprimat la întâlnirea din noiembrie 2022 a prim-miniștrilor celor două țări.

Acest proiect ar trebui urgentat, astfel încât să fie finalizat anul acesta.

Pregătirea unei strategii privind Kosovo

Nu în ultimul rând, România ar trebui să își adapteze strategia cu privire la relațiile dintre Serbia și Kosovo.

În pregătirea unui scenariu privind implementarea acordului la care Serbia și Kosovo au ajuns în februarie și martie 2023, România trebuie să planifice cum va reacționa, având în vedere consecințele legale pentru statele care nu recunosc Kosovo.

Trecând peste pozițiile mai recente ale Serbiei, țările UE trebuie să arate o poziție unitară pe teme de securitate și politică externă.

România va trebui să dea dovadă de flexibilitate în cazul unui potențial acord final între Serbia și Kosovo, iar pentru asta trebuie să aibă deja în pregătire un plan care să faciliteze acest proces.

Urmărește cel mai nou VIDEO

 [Urmărește-ne pe Google News](#)